

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Α. ΠΑΛΗΚΙΔΗΣ

Ιστορία και χρόνος

- «Ο ιστορικός χρόνος δεν υπάρχει αφ' εαυτού. Αποτελεί προϊόν δικής μας κατασκευής. Και κατασκευάζουμε το χρόνο για να κατανοήσουμε τις καταστάσεις, συνδέοντάς τις με χρονικές σχέσεις» [H. Moniot]
- Τα χρονολογικά συστήματα αποτελούν συμβατικές και όχι αντικειμενικές κατασκευές και απηχούν συχνά ιδεολογικές αντιλήψεις και συγκρούσεις των φορέων εξουσίας.

Χρονολογικό σύστημα

Ιουλιανό Ημερολόγιο

- Καθιερώθηκε από τον Ιούλιο Καίσαρα το 46 π.Χ.
- Πήρε την τελική του μορφή τον 8^ο αιώνα καθιερώνοντας ως **έτος μηδέν** το έτος γέννησης του Χριστού

Γρηγοριανό Ημερολόγιο

- Καθιερώθηκε από τον πάπα Γρηγόριο ΙΓ΄ το 1582 στις καθολικές χώρες
- Δεν γινόταν δεκτό από τα άλλα χριστιανικά δόγματα
- Εισήχθη στην Ελλάδα με Β.Δ. την 1^η Μαρτίου 1923 με τη ρήτρα ότι θα χρησιμοποιείται μόνο για πολιτική χρήση, ενώ για τις θρησκευτικές γιορτές θα ισχύει το Ιουλιανό.
- Πρόβλημα την 25^η Μαρτίου
- Εφαρμόστηκε οριστικά στις 10 Μαρτίου 1924 που λογίστηκε ως 23 Μαρτίου.

Γαλλικό επαναστατικό ημερολόγιο

- Έναρξη: 22 Σεπτεμβρίου 1792 (1^η μέρα της 1^{ης} Γαλλικής Δημοκρατίας)
- Χρησιμοποιήθηκε για 12 έτη (1793-1805)
- Πηγές έμπνευσης: Ρωμαϊκή Δημοκρατία & Γαλλικός Διαφωτισμός
- Στόχος: απομάκρυνση θρησκευτικών και μοναρχικών συμβόλων
- Τα ονόματα των ημερών και των μηνών παίρνονταν από φυτά, αγροτικές δραστηριότητες και κλίμα.
- Δεκαδικός χρόνος
- Κάθε τετραετία ονομάστηκε "Franciade" για να εορτάζεται το γεγονός ότι χρειάστηκαν τέσσερα χρόνια για την εγκαθίδρυση της γαλλικής δημοκρατίας

FLOREAL.

21 Avril Le Soleil entre au signe du TAUREAU.

Si-tôt que FLORE en Sa magnificence,
 Promit dans Sex présents, des tresses aux Humains;
 On aime à voir la candeur, l'innocence,
 Que la Jeune Beauté couronne de Sex MARINS.

A Paris chez L'abbé, rue de Sarbonne N° 28g.

Deposé à la Bibliothèque Nationale.

Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour

Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour
Le jour	Le jour	Le jour	Le jour

3		Thermidor			III
		décade 31	décade 32	décade 33	10 h
Primidi	1	Sunday 19 July 1795	11 Wednesday 29 July 1795	21 Saturday 8 August 1795	4:00:12
Duodi	2	Monday 20 July 1795	12 Thursday 30 July 1795	22 Sunday 9 August 1795	
Tridi	3	Tuesday 21 July 1795	13 Friday 31 July 1795	23 Monday 10 August 1795	
Quartidi	4	Wednesday 22 July 1795	14 Saturday 1 August 1795	24 Tuesday 11 August 1795	
Quintidi	5	Thursday 23 July 1795	15 Sunday 2 August 1795	25 Wednesday 12 August 1795	
Sextidi	6	Friday 24 July 1795	16 Monday 3 August 1795	26 Thursday 13 August 1795	
Septidi	7	Saturday 25 July 1795	17 Tuesday 4 August 1795	27 Friday 14 August 1795	
Octidi	8	Sunday 26 July 1795	18 Wednesday 5 August 1795	28 Saturday 15 August 1795	
Nonidi	9	Monday 27 July 1795	19 Thursday 6 August 1795	29 Sunday 16 August 1795	
Décadi	10	Tuesday 28 July 1795	20 Friday 7 August 1795	30 Monday 17 August 1795	
					24 h

Η αντίληψη του ιστορικού χρόνου στη νεωτερικότητα

νεωτερικότητα

Θετικιστική
ιστοριογραφία

γραμμικός

συνεχής

χρόνος

πρόοδος

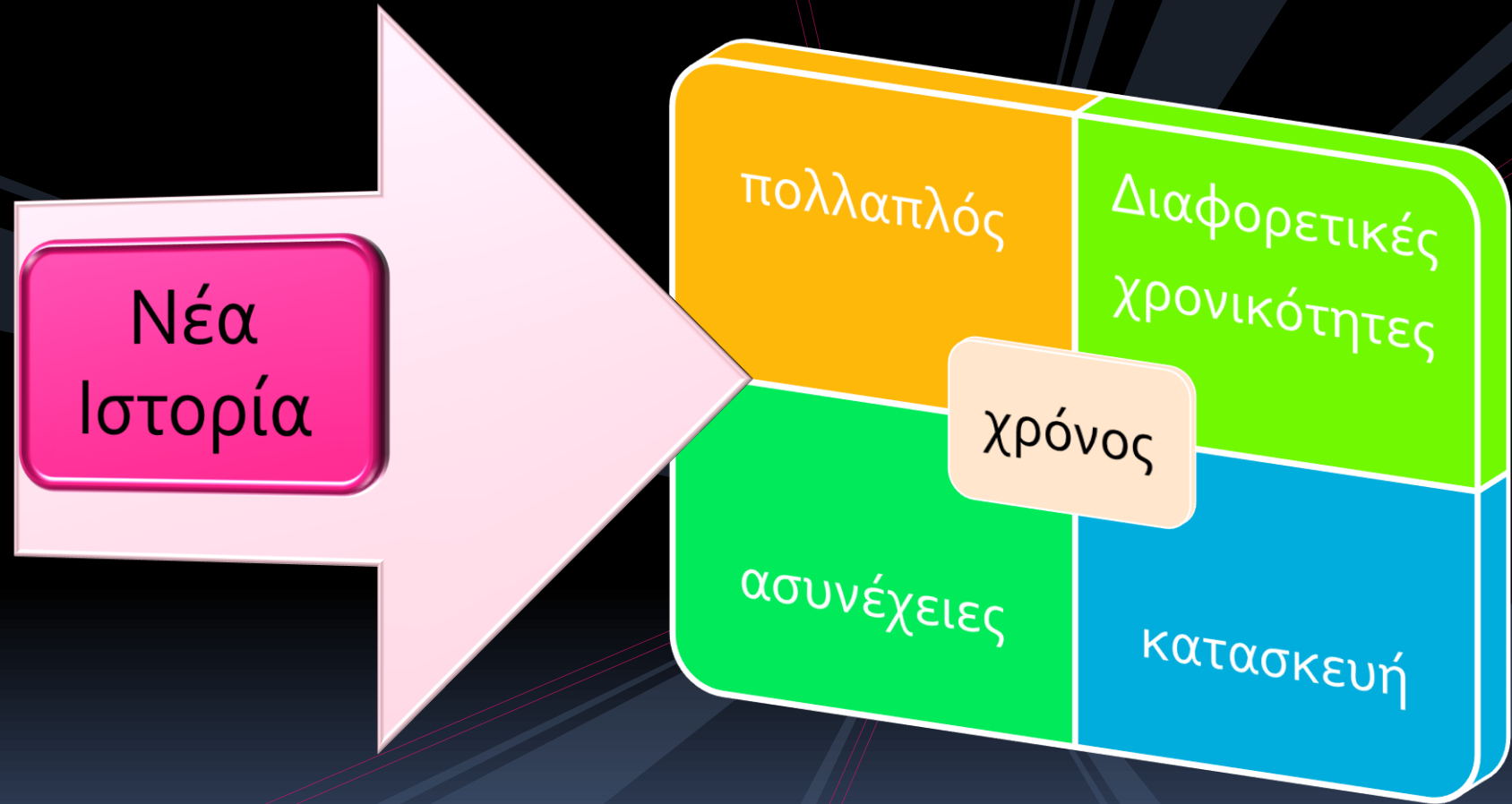
εξέλιξη

-
- Οι ιστορικοί αρέσκονται να περιοδολογούν, να κάνουν τομές στον άξονα του χρόνου, να δημιουργούν χρονολογικές ενότητες ιστορικών γεγονότων και να τις υποδιαιρούν σε μικρότερες
  - *Περιοδολογώ σημαίνει δίνω νόημα στο χρόνο και βάζω τάξη στο χάος του*
  - οι τομές αυτές δεν είναι κατ' ανάγκη αντικειμενικές ούτε αντιπροσωπεύουν το σύνολο μιας κοινωνίας
-

Η αντίληψη του ιστορικού χρόνου στη Νέα Ιστορία

Οι έννοιες του ιστορικού χρόνου

- Μεταβολή
- Διαδοχή
- Διάρκεια/αδράνεια
- Συγχρονικότητα
- Περίοδος
- Συγκυρία
- Κύκλος

Μη γραμμική αντίληψη του χρόνου

Οι τρεις χρονικές πραγματικότητες (F. Braudel):

- ❖ Σύντομος χρόνος
- ❖ Μέσος χρόνος (συγκυρία)
- ❖ Μακρός χρόνος (δομή)

Σύντομος χρόνος

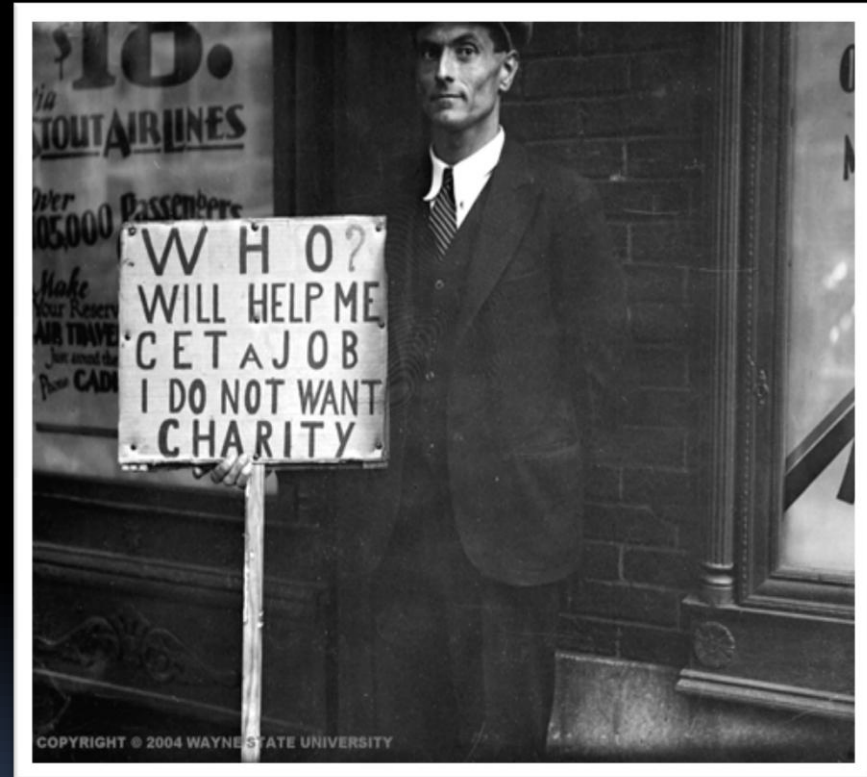
- Μια μάχη, ένας πόλεμος, οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη μιας συνθήκης είναι **ιστορικά γεγονότα** που κυλούν γρήγορα, εκτυλίσσονται κινηματογραφικά, συνδέονται με τη δράση προσωπικοτήτων και καθιστούν ορατά τα αίτια που τα προκαλούν.

Μέσος χρόνος-συγκυρία

- Βαθύτερο επίπεδο απ' αυτό του σύντομου χρόνου
- Διαρκεί μερικά χρόνια ή δεκαετίες
- Τα αίτια της μεταβολής δεν συνδέονται άμεσα με πρόσωπα ή κυβερνήσεις
- Ο χρόνος μοιάζει να κυλά πιο αργά

Π.χ. οικονομική ύφεση

Μακρός χρόνος-δομή

- Κλίμακα του αιώνα ή των χιλιετιών
- Δομές, πολιτισμοί, νοοτροπίες που μεταβάλλονται αργά ή φθείρονται από την πολυκαιρία

*Π.χ. Φεουδαρχία,
αγροτοποιομενική κοινωνία της
τουρκοκρατίας*

Η Ελληνική Επανάσταση υπό το πρίσμα των τριών χρονικοτήτων

ΜΑΚΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Περίοδος παρακμής του οθωμανικού κράτους (18^{ος} -19^{ος} αιώνας)

ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Ελληνική οικονομική και πνευματική ανάκαμψη-Νεοελληνικός Διαφωτισμός (1750-1821)

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Οργάνωση της Φιλικής Εταιρείας και προετοιμασία της Επανάστασης (1814-1821)

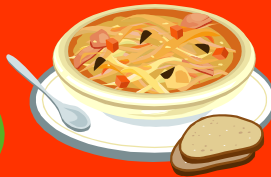
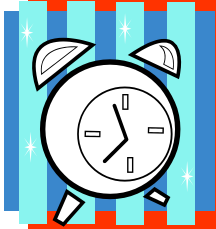
Μαθητεία στον ιστορικό χρόνο: βασικές αρχές

1. Δεν αφορά μόνο στο μάθημα της Ιστορίας
2. Πρέπει να αρχίζει από πολύ μικρή ηλικία
3. Τα παιδιά κατανοούν καλύτερα τον ιστορικό χρόνο όταν μεταβαίνουν σταδιακά από την άμεση προσωπική εμπειρία στο απώτερο παρελθόν.
4. Οι βιωματικές και ερευνητικές μαθησιακές δραστηριότητες είναι πιο αποτελεσματικές

ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ/ ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΡΑΣ

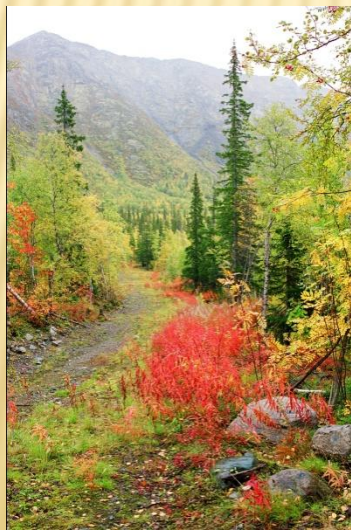

ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ ΜΑΡΤΙΟΣ ΑΠΡΙΛΙΟΣ ΜΑΪΟΣ ΙΟΥΝΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΑΝΟΙΞΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Χρονολογτική γραμμή του παιδιού

φέτος	πέρυσι	Πέντε χρόνια πριν	Δέκα χρόνια πριν	Δεκαπέντε χρόνια πριν
	<i>σπασμένο χέρι</i>	<i>γέννηση μικρού αδερφού</i>	<i>ξεκίνημα σχολείου</i>	<i>γέννηση</i>

Χρονολογική γραμμή οικογένειας

γέννηση παιδιού

1999

1970

γέννηση παππού

1937

1914

γέννηση πατέρα

γέννηση προπάππου

συγχρονική γραμμή οικογένειας-ιστορικών γεγονότων του 20^{ου} αιώνα

γέννηση παιδιού

1999

γέννηση παππού

1937

γέννηση πατέρα

1970

γέννηση προπάππου

1914

2000

1967

1922

1912

1974

1940

1914

1900

μεταπολίτευση

δικτατορία

Ελληνοϊταλικός
πόλεμος

Μικρασιατική
καταστροφή

Α' Παγκόσμιος
Πόλεμος

Βαλκανικοί
Πόλεμοι

Στάδια χρονικής εκπαίδευσης

Κατανόηση και διαχείριση των εννοιών του χρόνου

 Ώρα

 Μέρα

 Μήνας

 Έτος

 Δεκαετία

 Αιώνας

 Χιλιετία

 προ Χριστού

 μετά Χριστόν

 Εποχή

 Περίοδος

 Φάση

Οι χρονολογίες είναι απλώς αριθμοί αν δεν συνδέονται μεταξύ τους με αιτιώδεις σχέσεις

- Η απάντηση στο πριν από ή στο μετά από είναι βασική για την αιτιακή συσχέτιση των γεγονότων.
- Π.χ. η Φιλική Εταιρεία ιδρύθηκε το **1814**, μετά από τη Γαλλική Επανάσταση (**1789**) και πριν από την Ελληνική Επανάσταση (**1821**)

1789

1814

1821

Ασκήσεις χρονολόγησης

1. Γράφω δίπλα σε κάθε χρονολογία, το γεγονός που συνδέεται μ' αυτήν. Αν χρειαστεί, ανατρέχω στα προηγούμενα μαθήματα.

1914 .....
1922 .....
1940 .....
1944 .....
1949 .....

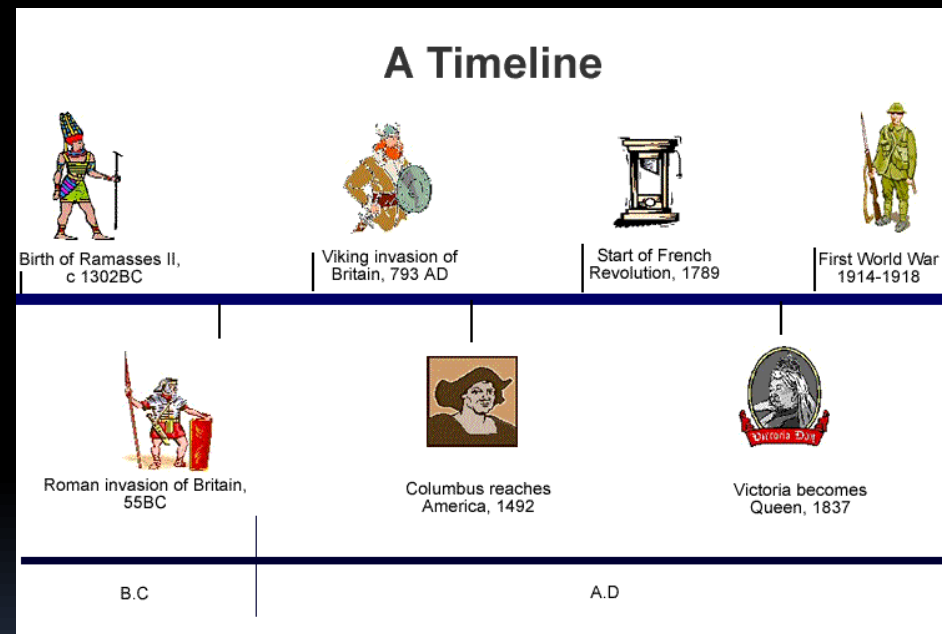
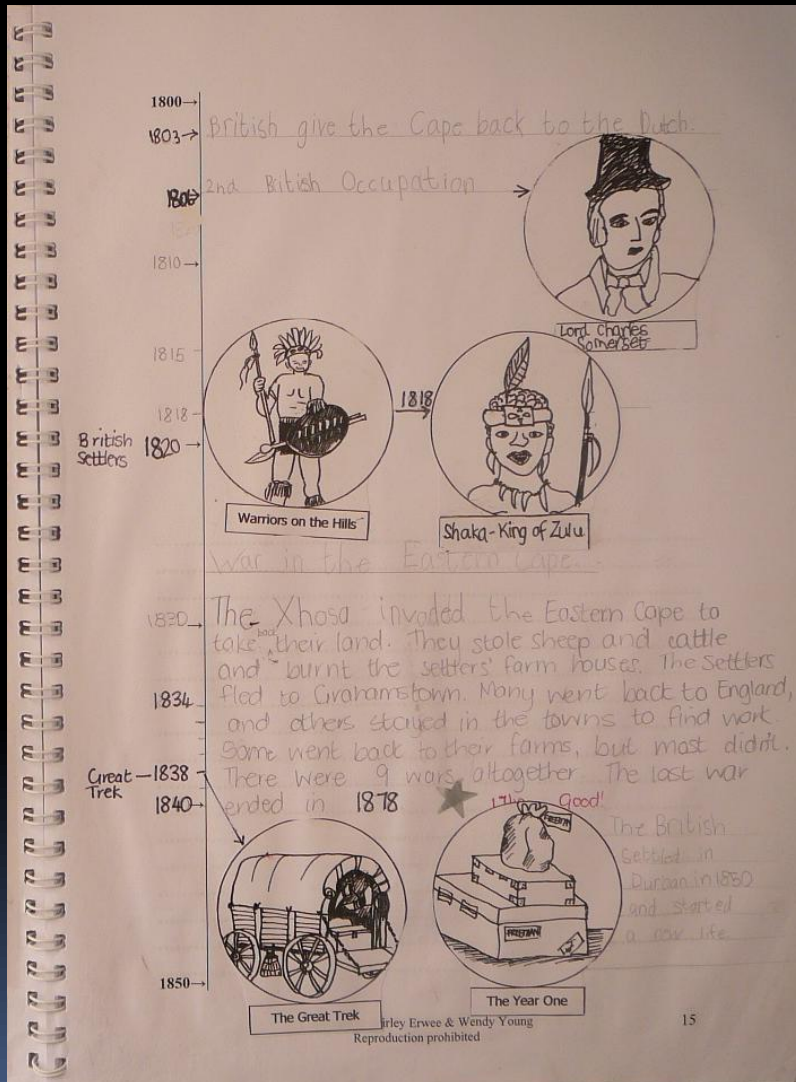
Άσκηση αντιστοίχισης

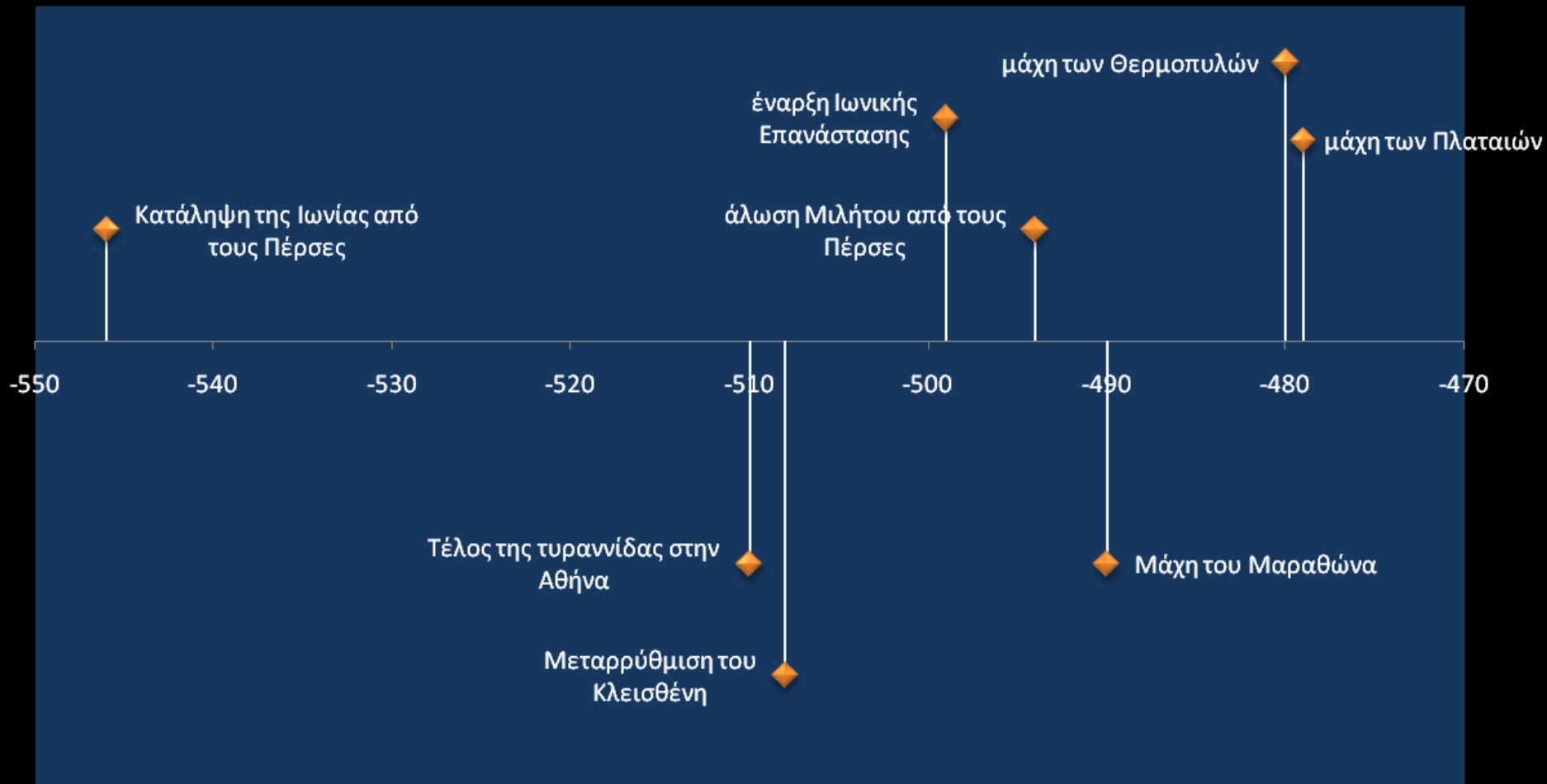
1914	Μικρασιατική Καταστροφή
1922	Έναρξη Ελληνοϊταλικού Πολέμου
1940	Τέλος ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου
1944	Έναρξη Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου
1949	Τέλος Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Άσκηση χρονολ. κατάταξης

	Μικρασιατική Καταστροφή
	Έναρξη Ελληνοϊταλικού Πολέμου
	Τέλος ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου
	Έναρξη Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου
	Τέλος Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Ιστορική χρονογραμμή

Excel Timeline

Συνδυάζω σωστά τις ημερομηνίες και τα γεγονότα από τη διακυβέρνηση του Όθωνα και συμπληρώνω με αντιγραφή και επικόλληση την ιστορική γραμμή.

Timeline diagram showing the reign of King Othon II (1833-1862). The diagram includes a central horizontal line with four empty boxes above it for dates. Below the line are four boxes containing the years 1833, 1835, 1843, and 1862. At the bottom, there are four text boxes: 'Άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα' (Arrival of Othon in Greece), 'Ενηλικίωση και διακυβέρνηση του Όθωνα.' (Coming of age and governance of Othon), 'Παραχώρηση Συντάγματος' (Granting of the Constitution), and 'Έξωση του Όθωνα' (Expulsion of Othon). The task is to connect the dates to the events.

Επαφή με ανθρώπους και αντικείμενα που είναι φορείς άλλων ιστορικών εποχών

- Προγράμματα τοπικής ιστορίας
- Μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες (προσχολικές και σχολικές) σε μουσεία που έχουν διαμορφωθεί με ανάλογη φιλοσοφία

Η περίπτωση του Εθνολογικού Μουσείου Θράκης: «Το εθνολογικό και ιστορικό υλικό που εκτίθεται έχει οργανωθεί σε δύο χρονικούς άξονες:

A) Τον γραμμικό εξελικτικό χρόνο της ιστορικής παρουσίας στη Θράκη
Και **B)** τον ακίνητο χρόνο της μακράς διάρκειας που ακολουθεί τον κύκλο της σποράς και του καρπού και είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις αγροτικές δραστηριότητες. Η περιήγηση με βάση τους δύο χρόνους γίνεται μέσα από την βιντεοσκοπημένη ξενάγηση, τα αντικείμενα, τους χάρτες, το φωτογραφικό υλικό την προβολή ψηφιακών ταινιών και το βοηθητικό ιστορικό υλικό.

Δραστηριότητες Τοπικής Ιστορίας

διασύνδεση του τόπου με το χρόνο

- Κατάταξη φωτογραφιών σε χρονολογικό άξονα.
- Σύγκριση εικόνων του ίδιου χώρου (σχήμα *Πριν-τόρα*). Διακρίβωση των μεταβολών που σημειώθηκαν. Αφόρμηση για περαιτέρω αναζήτηση.

I.Λ.Α.Κ

Σ. Αγγελούδη

- ▶ Οι δύο φωτογραφίες απεικονίζουν το ίδιο σημείο της πόλης. Μπορείτε να το εντοπίσετε;
- ▶ Έχει διασωθεί κάτι σήμερα;
- ▶ Τι παρατηρείτε στην παλαιότερη εικόνα (δρόμος, άνθρωποι, ζώα, κτίρια);
- ▶ Τι μπορούμε να υποθέσουμε για τις ασχολίες των κατοίκων και γενικά για την οικονομία της Καβάλλας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα;

Καβάλα, αποστολικό δελτάριο, πρώτη δεκαετία 20^{ου} αιώνα
(Ι.Λ.Α.Κ.)

- ▶ Τι κάνει το συγκεντρωμένο πλήθος;
- ▶ Σε ποιο σημείο της πόλης νομίζετε ότι βρίσκεται;
- ▶ Τι είναι τα κτίρια μπροστά στη θάλασσα;
- ▶ Σε ποιες γλώσσες είναι γραμμένα τα στοιχεία;
- ▶ Σε ποιο κράτος ανήκε η Καβάλα την περίοδο που τραβήχτηκε η φωτογραφία;
- ▶ Τι μπορούμε να υποθέσουμε για τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των κατοίκων;
- ▶ Να αναζητήσετε περισσότερες πληροφορίες για τις εθνοθρησκευτικές κοινότητες που ζούσαν στην πόλη στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.